

6. Zenith: Доля мобайл достигнет 30 % рекламного рынка в 2020 году: URL: <http://mmr.ua/tags/Zenith-Optimedia>.
7. Горбаль Н. І., Куян М. М., Горбаль Ю. О. Особливості та тенденції розвитку мобільного маркетингу. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis./cgiirbis_64.exe?2.pdf/pdf.
8. Альтернатива SMS від Google. URL: <http://www.mobilemarketing.com.ua/2016/03/11/alternativa-sms-vid-google/#more-16416>.
9. Розподіл постійного населення України за статтю та віком на 1 січня 2016 року Державна служба статистики України. *Статистичний збірник*. Київ : Видавництво «Консультант», 2016. С. 317.
10. Sułkiewicz M. Jakość, dane i emocje./ Perspektywy rozwojowe reklamy online w polsce. Raport 2017-2018.-c.14. acc URL: <https://iab.org.pl/wp-content/uploads/2017/12/Raport-Perspektywy-Rozwojowe-Reklamy-Online-2017-2018.pdf>.

References

1. Bugaev L. Mobile marketing: How to charge your business in the mobile world / Leonid Bugayev. – М. : Alpina Publisher, 2012. – 214 pp.
2. Danilenko M. I. Mobile Marketing: Realities and Prospects / Scientific Herald of Kherson State University. – 2014. – Vip. 7. Part 2. – С. 172–175 [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_07/100.pdf.
3. Mazurenko V., Matvienko N. Development of mobile marketing in Ukraine [Electronic resource]. – Mode of access : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/23923/1/mmi2011_4_2_24_29.pdf.
4. Shelestun A. Modern tools of mobile marketing / Scientific research of Ukrainian 20 media content: social dimension. – К.: Institute of Journalism of the Kyiv National University. Т. Shevchenko. – No. 3. – 2014. – 53 s. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.journ.univ.kiev.ua/ndumk/>. – P. 41–46.
5. Zenith: Mobile share will reach 30% of the advertising market in 2020:% [Electronic resource]. – Mode of access : <http://mmr.ua/tags/Zenith-Optimedia>.
6. Horbal N. I., Kuyan M. M., Horbal Yu. O. Features and trends of mobile marketing. [Electronic resource]. – Mode of access : irbis-nbuv.gov.ua/cgibin/irbis./cgiirbis_64.exe?2.pdf/pdf.
7. Alternity of SMS from Google [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.mobilemarketing.com.ua/2016/03/11/alternativa-sms-vid-google/#more-16416>.
8. Distribution of the permanent population of Ukraine by sex and age as of January 1, 2016 State Statistics Service of Ukraine. Statistical Collection. Publishing house «Consultant», 2016. – P. 317.
9. Sułkiewicz M. Quality, data and emotions / Development perspectives of online advertising in Poland. Report 2017–2018. c.14. acc [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://iab.org.pl/wp-content/uploads/2017/12/Raport-Perspektywy-Rozwojowe-Reklamy-Online-2017-2018.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 27.07.2018 р.

УДК 330.14.01

Стрішенець Олена,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри аналітичної економіки та природокористування,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки;
м. Луцьк; e-mail: strishenez@gmail.com
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-03-58-65>

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті здійснено аналіз основних засад фінансової стійкості підприємства. Визначено провідні методичні підходи до управління фінансовою стійкістю підприємства, зроблено огляд теоретичних підходів до визначення терміна «фінансова звітність», узагальнено новий теоретичний супровід фінансової стійкості підприємства. Удосконалено напрями збільшення потенційної стійкості підприємства на основі маніпулювання темпів зміни показників наявних активів, їх окремих елементів і результативних ознак господарювання. Під час дослідження системності оцінювання фінансової стійкості запропоновано аналітичні показники коефіцієнта фінансової автономії або незалежності, розроблено організаційні заходи з управління фінансовою стійкістю щодо виробничих підприємств, виокремлено основні елементи фінансової політики виробничих підприємств за допомогою аналітичного спрямування щодо підвищення фінансово-економічної стійкості підприємств.

Ключові слова: фінансова стійкість, коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт оборотності, коефіцієнт рентабельності, аналітичні фінансові таблиці, позичковий капітал, коефіцієнт фінансової автономності, постійні витрати, змінні витрати, аналіз фінансової політики.

Стришенець Елена,
доктор экономических наук, профессор,
заведующая кафедрой аналитической экономики и природопользования,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки;
г. Луцк; e-mail: strishenez@gmail.com

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье осуществляется анализ основных принципов финансовой устойчивости предприятия. Определяются основные методические подходы к управлению финансовой устойчивостью предприятия, сделан обзор теоретических подходов к определению термина «финансовая отчетность», обобщается новое теоретическое сопровождение финансовой устойчивости предприятия. Усовершенствовано направление увеличения потенциальной устойчивости предприятия на основе манипулирования темпов изменения показателей имеющихся активов, их отдельных элементов и результативных признаков хозяйствования. Во время исследования системности оценки финансовой устойчивости предложены аналитические показатели коэффициента финансовой автономии или независимости, разработаны организационные мероприятия по управлению финансовой устойчивостью по производственным предприятиям, выделены основные элементы финансовой политики производственных предприятий путем аналитического направления по повышению финансово-экономической устойчивости предприятий.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, коэффициент ликвидности, коэффициент оборотности, коэффициент рентабельности, аналитические финансовые таблицы, ссудный капитал, коэффициент финансовой автономности, постоянные затраты, переменные затраты, анализ финансовой политики.

Strishenez Olena.
Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Analytical Economics and Nature Management of the
Lesi Ukrainki Eastern European National University;
Lutsk; e-mail: strishenez@gmail.com

ANALYTICAL REVIEW OF FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

The article analyzes the basic principles of financial sustainability of the enterprise. The basic methodical approaches to management of financial stability of the enterprise are determined, an overview of theoretical approaches to the definition of «financial reporting» is made, a new theoretical support of financial stability of the enterprise is summarized. Improved directions for increasing the company's potential sustainability based on manipulating the rate of change in the indicators of available assets, their individual elements and effective economic characteristics. During the study of the systematic evaluation of financial stability, analytical indicators of the coefficient of financial autonomy or independence were proposed, organizational measures were developed for managing financial sustainability of production enterprises, the main elements of the financial policy of industrial enterprises were identified by analytical direction in order to increase the financial and economic stability of enterprises.

In market conditions, financial stability serves as a pledge of survival and the basis of a stable state of the enterprise. Financial stability characterizes the state of financial resources, in which the enterprise, freely disposing of funds, can by means of their effective use ensure an uninterrupted process of production and sale of products, as well as cover the costs of expanding and updating production. The organization and management of financial sustainability is an essential aspect of the financial and economic service of the enterprise and includes a number of organizational measures that cover planning, operational management, and the creation of a flexible organizational structure for managing the entire enterprise and its divisions.

Determining the boundaries of financial sustainability of enterprises refers to the most important economic problems in the market relations, as insufficient financial stability can lead to the lack of funds for enterprises to develop production, their insolvency and, eventually, to bankruptcy, and «excessive» stability will hinder development, burdening the enterprise with unnecessary stocks and reserves.

The purpose of this article is to analyze and develop measures to improve the financial sustainability of enterprises. In order to achieve the intended purpose in the article the following tasks are set: to investigate the essence of financial stability of the enterprise; to study the methodology of assessing financial sustainability of the enterprise; to analyze methods of managing financial stability; to analyze the financial sustainability of enterprises; to develop organizational measures for managing financial sustainability at production enterprises.

Key words: financial stability, liquidity ratio, coefficient of turnover, profitability coefficient, analytical financial tables, lending capital, coefficient of financial autonomy, fixed costs, variable costs, analysis of financial policy.

Постановка проблеми. У ринкових умовах фінансова стійкість служить заставою виживання та основою стабільного стану підприємства. Фінансова стійкість характеризує той стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно розпоряджаючись грошовими коштами, може за допомогою їх ефективного використання забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також покрити витрати з розширення й оновлення виробництва. Організація та управління фінансовою стійкістю є найважливішими аспектами роботи фінансово-економічної служби підприємства й уключають низку організаційних заходів, що охоплюють планування, оперативне управління, а також створення гнучкої організаційної структури управління всім підприємством і його підрозділами.

Визначення меж фінансової стійкості підприємств належить до найбільш важливих економічних проблем в умовах ринкових відносин, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до відсутності в підприємств коштів для розвитку виробництва, їх неплатоспроможності та, у підсумку, до банкрутства, а «надлишкова» стійкість перешкоджатиме розвитку, обтяжуючи витрати підприємства непотрібними запасами й резервами.

Мета статті – аналіз і розробка заходів щодо підвищення фінансової стійкості підприємств (ТзОВ). Для досягнення цього в роботі поставлено такі **завдання**: дослідити сутність фінансової стійкості підприємства; вивчити методiku оцінки фінансової стійкості підприємства; проаналізувати методи управління фінансовою стійкістю; провести аналіз фінансової стійкості підприємств; розробити організаційні заходи з управління фінансовою стійкістю на виробничих підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «фінансова стійкість». Трактують його є досить багато. Вони, зазвичай, дублюють чи доповнюють одне одного. Ми вважаємо, що це зумовлюється історичним поступом економічної науки, змінами в економічних відносинах, і це зумовлює появу та розвиток нових думок і понять.

У працях провідних учених-економістів Є. В. Мниха, Н. В. Мірко та Г. Г. Старостенка фінансову стійкість визначають із позиції можливостей розвитку підприємства як результат проведення успішної фінансово-виробничої діяльності, що є проявом загальної стійкості суб'єкта господарювання. Тут стверджується, що під фінансовою стійкістю розуміємо таку економічну категорію, що досягається за умови стабільного перевищення доходів підприємства над його витратами, вільного розпорядження грошовими засобами та стійким економічним зростанням і визначається забезпеченістю підприємства відповідно до потреб необхідними ресурсами для проведення ефективної фінансової політики в ринкових умовах.

Виклад основного матеріалу. Підсумовуючи різні тлумачення суті фінансової стійкості, можна стверджувати, що фінансова стійкість – це узагальнювальна якісна оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання, яка відображає основні тенденції зміни фінансових відносин під впливом найрізноманітніших чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх, і виражається в кредито- та платоспроможності підприємства, а також у постійному зростанні прибутку й капіталу при мінімальному ризикові. Фінансова стійкість відображає економічні відносини, які формують фінансовий механізм забезпечення поступального руху соціально-економічного розвитку. Результати схарактеризованих визначень, економічної категорії «фінансова стійкість» дали змогу з теоретичного погляду не лише визначити її сутність, а й обґрунтувати її основні складники та важливість позитивного впливу на результати функціонування підприємства.

На основі дослідження й узагальнення різних підходів до визначення фінансової стійкості підприємства виокремлено такі підходи:

– визначення рівня забезпеченості запасів у складі оборотних активів підприємства джерелами їх формування (цим узагальнювальним показником є надлишок або нестача джерел фінансування для формування запасів, який визначають як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів. Вартість запасів порівнюють послідовно з наявністю власного оборотного капіталу, до якого поетапно долають вартість довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів та позик. І відповідно до забезпеченості запасів заданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи (види) фінансової стійкості (абсолютна, нормальна, нестійкий та кризовий фінансовий стан);

– обчислення певної кількості коефіцієнтів і на основі їх дослідження в динаміці й порівняння з нормативними значеннями вироблення певних висновків щодо фінансового стану підприємства (у ролі основних визначено індикаторами оперативної стійкості коефіцієнти ліквідності (поточної, абсолютної та швидкої), індикаторами середньострокової стійкості коефіцієнти оборотності (ділової

активності), а індикаторами, відповідно, довгострокової стійкості підприємства коефіцієнти рентабельності. Погіршення фінансової стійкості підприємства досліджується за допомогою агрегатних оцінок імовірності банкрутства;

– застосування одного інтегрованого показника, який складається з декількох найбільш вагомих коефіцієнтів, визначення певних меж його значення для ідентифікації фінансової стійкості та фінансового стану підприємства (здебільшого застосовується для оцінки вірогідності банкрутства досліджуваного підприємства за умови передкризового або кризового стану фінансової стійкості; вироблення таких показників є результатом досліджень можливості здійснення комплексної оцінки фінансового стану за допомогою багатофакторного дискримінантного аналізу);

– побудова розгорнутих уніфікованих аналітичних фінансових таблиць на базі бухгалтерської, фінансової й податкової звітності, формат яких дає змогу воз'єднати ці форми задля проведення розгорнутого аналізу, який, зі свого боку, є підставою того, щоб стверджувати про конкретні показники за весь період, а не про напрями розвитку підприємства станом на звітні дати. В Україні використовують різні методики визначення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Загалом різні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства об'єднують у такі підходи, як коефіцієнтний; агрегатний; балансовий, інтегральний, маржинальний, факторний, бальний.

Основною складовою частиною фінансової стабільності є потенційна стійкість підприємства щодо нарощування обсягів об'єктів діяльності й забезпечення фінансової рівноваги на новому, більш високому рівні.

Оцінюючи фінансову стійкість, вивчимо рівень ефективності розвитку діяльності підприємства за співвідношенням темпів зміни показників наявності активів, їх окремих елементів та результативних ознак господарювання. Зокрема, процеси і явища, які формують розвиток діяльності підприємства й дають можливість оцінити його фінансову стійкість, визначаються такою системою показників, як середньорічна вартість активів (ТА), основних засобів і нематеріальних активів (ТО) та власного капіталу (ТК), а також інтервальними річними показниками чистого доходу (ТЧ), доданої вартості (ТД) і чистого прибутку (ТП). Про ефективність розвитку діяльності підприємства й поліпшення його фінансової стійкості може свідчити така пропорція: $100\% < ТА < ТО < ТК < ТЧ < ТД < ТП$. Перша нерівність ($100\% < ТА$) показує, що підприємство нарощує вкладення фінансових ресурсів і розміщення їх в активах задля збільшення обсягів господарської діяльності. Можна стверджувати, що саме рівень розвитку й динамізм інвестиційних процесів формують у сучасних умовах стратегічну основу сталого економічного зростання.

Фінансова стійкість підприємства зазнає впливу багатьох чинників. Для управління окремими з них, підсилення або послаблення їхньої дії на фінансову стійкість підприємства ці чинники можна подати в групах залежно від місця виникнення й ступеня важливості.

За рівнем виникнення розрізняють внутрішні та зовнішні чинники.

Залежно від ступеня значущості виділяють чинники I (базові), II (похідні) та III рівнів (деталізуючі).

Чинники I рівня – це узагальнювальні, або базові, чинники, які є результатом впливу чинників II і III рівнів і водночас виступають генератором взаємодії інших дрібних чинників.

До чинників I рівня відносять фазу економічного розвитку системи; стадію життєвого циклу підприємства.

Фаза економічного циклу розвитку економічної системи є основним зовнішнім чинником, який впливає на фінансову стійкість підприємства. Залежно від фази економічного розвитку системи різними будуть темпи реалізації продукції, виробництва, їх співвідношення, рівень доходів підприємства та населення, інвестицій підприємства в товарні запаси. Так, у часи економічної кризи темпи реалізації продукції менші від темпів виробництва, зменшуються вкладення в товарні запаси, що призводить до ще більш значного скорочення реалізації й одночасного зменшення рівня доходів населення та доходів підприємства. Отже, знижуються платоспроможність і ліквідність підприємств, що неодмінно негативно відобразиться на його фінансовій стійкості.

Другим базовим чинником I рівня виступає стадія життєвого циклу підприємства. Вона є основним чинником для визначення загальноекономічної мети діяльності суб'єкта господарювання, для досягнення якої спрямовуватимуться всі його інші стратегії (фінансова стратегія, стратегія управління обсягами діяльності, стратегія управління власним і позиковим капіталом). Особливу увагу слід приділяти з'ясуванню специфіки кожної стадії, його розвитку, оскільки специфіка окремої

стадії розвитку підприємства впливати також на його потенційні можливості із забезпечення обсягів діяльності, а звідси – величини прибутку, утворення приросту активів і їх фінансування за рахунок окремих джерел, зокрема власними фінансовими ресурсами в необхідній кількості з метою самофінансування й водночас опосередковано формуватиме певний ступінь фінансової стійкості та стабільності фінансової діяльності підприємства.

Чинники II рівня є похідними. Вони виступають результатом дії основоположних, тобто базових, чинників (фази економічного розвитку системи й стадії життєвого циклу підприємства). До чинників II рівня, або похідних, відносять:

- середній рівень доходів населення;
- демографічну ситуацію;
- соціальну політику держави;
- податкову політику держави;
- грошово-кредитну політику;
- амортизаційну політику;
- загальний рівень стабільності;
- стратегію управління обсягами діяльності;
- стратегію управління активами;
- стратегію управління капіталом;
- стратегію управління грошовими потоками.

Чинники II рівня бувають зовнішніми та внутрішніми.

Вплив зовнішніх чинників пов'язаний із характером державного регулювання (фінансова, податкова, амортизаційна, грошово-кредитна, соціальна й демографічна політика тощо). Від напрямів, ступеня відповідності видів, методів цього регулювання та фази економічного циклу залежатимуть характер і глибина впливу деталізаційних чинників (чинників III рівня).

Внутрішні похідні чинники II рівня включають стратегію управління обсягами діяльності підприємства, політику управління його активами, власним і позиковим капіталом та забезпечують фінансову стійкість. Розробка стратегії передбачає визначення загальної потреби в активах, їх оптимальної структури при одночасному визначенні джерел фінансування цієї потреби й оптимізації структури капіталу, що, зі свого боку, є гарантом досягнення ефективної пропорційності між коефіцієнтом фінансової прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства. Досягнення потрібного співвідношення між коефіцієнтом прибутковості й коефіцієнтом фінансової стійкості повинно бути головною метою підприємства, оскільки цей чинник сприяє збільшенню його ринкової вартості.

Чинники III рівня є деталізаційними. За їх допомогою з'ясовують і визначають механізм впливу на фінансовий стан підприємства похідних чинників. До чинників III рівня, або деталізаційних, відносять рівень конкуренції; рівень інфляції; склад та структуру активів; стратегію управління власними фінансовими ресурсами й позиковим капіталом; стратегію управління ризиком.

Вплив чинників III рівня на фінансову стійкість буває різним. Тому одним із найважливіших внутрішніх чинників фінансової стійкості є оптимізація складу (структури) активів підприємства. Подібним за своїм впливом є також правильний вибір стратегії управління активами. Значною мірою фінансова стійкість підприємства залежить від якості політики управління поточними активами, від того, який загальний обсяг оборотних коштів має підприємство, який розмір запасів й активів у грошовій формі. При зменшенні виробничих запасів та зростанні ліквідних активів підприємство може отримувати більший обсяг прибутку за рахунок залучення в оборот додаткових коштів, однак разом із цим виникає ризик неплатоспроможності підприємства. Оптимізація управління поточними активами полягає в тому, щоб забезпечити достатньо високий рівень прибутковості активів при одночасній мінімізації ризику втрати платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості.

Другим за своєю значущістю внутрішнім чинником III рівня є стратегія управління капіталом – оптимізація складу й структури джерел фінансування активів, власних фінансових ресурсів, а також правильний вибір політики управління ними. Зі збільшенням обсягу власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел збільшуються також потенційні можливості підприємства. Важливим є як загальний розмір прибутку, так і структура його розподілу, а саме та частка, яка спрямовується на реінвестиційні цілі.

Тому політика розподілу й використання прибутку є одним із головних внутрішніх деталізаційних чинників, які впливають на фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

На фінансову стійкість підприємства впливають також кошти, які додатково залучаються на ринку позичкового капіталу. Зростання суми позикового капіталу, з одного боку, приводить до збільшення прибутковості власного капіталу, а з іншого – занадто велика частка позикового капіталу неодмінно призводить до зменшення фінансової стійкості підприємства, зростання ризиків втрати платоспроможності й фінансової незалежності. У зв'язку з цим важливим є чинник правильного використання ефекту від фінансового левериджу та забезпечення оптимізаційної структури капіталу.

Вплив зовнішніх чинників III рівня на фінансову стійкість особливо помітний на стадії кризового періоду економіки. Із фінансовою стійкістю підприємства тісно пов'язаний платоспроможний попит населення, оскільки зростання обсягу попиту є стимулом для розширення обсягу його діяльності. Розширення діяльності підприємства вимагає зростання активів підприємства, яке, зазвичай, зумовлює потребу в пошуку додаткових джерел фінансування. Залучення додаткових джерел фінансування призводить до змін у структурі джерел фінансування активів, а отже, впливає відповідно на ступінь фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової автономії, або незалежності (коефіцієнт концентрації власного капіталу), дає характеристику частці власних коштів (власного капіталу) у загальній авансованій сумі коштів.

Коефіцієнт фінансової автономії обчислюють за такою формулою:

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Усьогоджерел коштів}} = \frac{\text{Підсумок розд. I пасиву Балансу}}{\text{Валюта Балансу}} = \frac{\text{Рядок 380(ф. №1)}}{\text{Рядок 640 (ф. №1)}} \quad (1)$$

Підприємство є більш стабільним, незалежним та фінансово стійким від зовнішніх кредиторів, чим більше значення цього показника.

Уважається, що в підприємство з високою питомою вагою власного капіталу кредитори з більшим бажанням вкладають кошти, тому що воно має можливість погасити заборгованість за рахунок власних активів. На практиці доказано, що вся сума заборгованості повинна бути не більшою ніж сума власних джерел фінансування, тобто загальна сума капіталу має бути сформована не менш ніж наполовину за власні кошти.

Відтак критичне значення цього коефіцієнта автономії повинно дорівнювати 0,5, хоча питома вага залученого капіталу в розвинутих країнах буває досить високою, наприклад у японських компаніях – 80 %, що на 58 % більше, ніж у США.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим для коефіцієнта фінансової автономії. Добуток цих коефіцієнтів завжди дорівнює 1.

Показник (коефіцієнт) фінансової залежності обчислюють за наступною формулою:

$$K_{\text{зал}} = \frac{\text{Усього джерел коштів}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\text{Валюта Балансу}}{\text{Підсумок розд. I пасиву Балансу}} = \frac{\text{Рядок 640(ф. №1)}}{\text{Рядок 380 (ф. №1)}} \quad (2)$$

Тому задля максимізації припливу коштів підприємству слід розробляти ширше коло моделей договорів із постачальниками з гнучкими умовами оплати. Система знижок за прискорення оплати більш ефективна, ніж система штрафних санкцій за прострочену оплату. В умовах інфляції це призводить до зменшення поточної вартості реалізованої продукції, тому слід точно оцінити можливість надання знижки при достроковій оплаті.

Для скорочення відстрочок платежів може бути корисний метод спонтанного фінансування, який давно винайдений та успішно використовується в країнах із розвинутою ринковою економікою. Суть цього методу полягає у визначенні знижок покупцям за скорочення строків їх розрахунку і являє собою відносно дешевий спосіб отримання коштів.

Тому кожному підприємству для поліпшення фінансового стану потрібно стежити за наявністю вільних фінансових коштів, співвідношенням дебіторської й кредиторської заборгованості, знаходити шляхи та способи, що дають змогу скоротити величину заборгованості на підприємстві.

Проведений аналіз фінансової стійкості стану підприємства виявив деякі слабкі місця в галузі управління фінансами. Ураховуючи це, рекомендуємо більше уваги приділити детальному переосмисленню фінансової політики підприємства.

До основних напрямів вироблення фінансової політики суб'єкта господарювання належать:

- аналіз фінансово-господарського стану підприємства;
- опрацювання облікової та податкової політики;
- удосконалення кредитної стратегії підприємства;
- управління оборотними коштами, кредиторської й дебіторської заборгованістю;
- управління витратами та вибір програми амортизаційної політики;
- вибір дивідендної політики.

Для покращення рівня платоспроможності підприємства й підвищення ліквідності бухгалтерського балансу доцільно розробити різні варіанти податкових схем. Максимальний ефект розроблення податкових схем отримують при прогнозуванні нових технологій та створенні нових структур. Тому фактично потрібно мати розрахунки кількох варіантів податкових планів.

Із метою управління витратами й вибору амортизаційної політики рекомендовано використовувати дані фінансово-економічного аналізу, які дають початкове уявлення про рівні витрат підприємства, а також рентабельності. Під час розробки облікової політики підприємства рекомендовано вибрати такі методи калькулювання собівартості, які забезпечують найбільш наочне уявлення про структуру витрат виробництва, рівні постійних і змінних витрат, частку комерційних витрат. Економічним службам доцільно періодично проводити аналіз структури витрат виробництва, роблячи порівняння з різного виду базовими даними й вивчаючи природу відхилень від них. Під час розробки облікової політики службам, що виконують планування діяльності підприємства, разом із бухгалтерією варто правильно вибрати базу для розподілу непрямих витрат між об'єктами калькулювання або вибрати метод віднесення непрямих витрат на собівартість реалізованої продукції. Ми вважаємо, що з метою створення передумов для ефективної аналітичної роботи та підвищення якості прийнятих фінансово-економічних рішень потрібно чітко визначити й організувати роздільний управлінський облік витрат за такими групами:

– змінні витрати, які ростуть або зменшуються пропорційно до обсягу виробництва. Це витрати на закупівлю сировини й матеріалів, споживання електроенергії, транспортні витрати, торгово-комісійні та інші витрати постійні витрати, зміна яких не пов'язана безпосередньо зі зміною обсягів виробництва. До таких витрат належать амортизаційні відрахування, відсотки за кредит, орендна плата, витрати на утримання апарату управління, адміністративні витрати та ін.;

– змішані витрати, що складаються з постійної та змінної частин.

До таких витрат належать, наприклад, фінансування поточного ремонту обладнання, поштові та телеграфні витрати тощо. У всіх випадках керівництву підприємства доцільно прагнути до такої організації обліку, за якою вся сукупність витрат чітко розділена за названими групами. У разі розв'язання цієї проблеми на підприємстві виникнуть умови для проведення поглибленого операційного аналізу (аналіз беззбитковості, функціонально-вартісного поточного аналізу й функціонально-вартісного аналізу на майбутні періоди).

У сучасній економічній літературі запропоновано різні методики визначення фінансової стійкості підприємств. Загалом різні підходи до обчислення фінансової стійкості підприємства можна об'єднати в такі види методик: коефіцієнтний, агрегатний, балансовий, інтегральний, маржинальний, факторний, коефіцієнтний.

Висновки. Розглянувши детально кожну з методик, можемо зробити висновок, що із цих підходів визначення фінансової стійкості підприємства найбільш прийнятний у сучасних умовах є коефіцієнтний. Уважаємо, що він найбільш поширений і доступний для промислових підприємств.

Узагальнивши дослідження щодо вдосконалення методики аналізу фінансової стійкості підприємств, можна сказати про виявлення слабких місць у галузі управління фінансами. Тому ми рекомендуємо більше уваги приділити детальному аналізу фінансової політики підприємства.

На нашу думку, до основних напрямів розробки фінансової політики належать аналіз фінансово-економічного стану підприємства; розробка облікової та податкової політики; вироблення кредитної політики підприємства управління оборотними коштами, кредиторської та дебіторської заборгованості, управління витратами.

Джерела та література

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник, 6-те вид., переробл. і доповн. Київ: Знання-Прес, 2008. 719 с.
2. Головка Т. В. Методика аналізу фінансової звітності підприємства. Київ: Компас, 2008. 32 с.

3. Камлик М. І. Бухгалтерський облік та звітність в Україні: зб. нормативно-правових актів. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Атака, 2005. 800 с.
4. Кужельний М. В. Організація обліку: підручник. Київ: ЦНЛ, 2010. 352 с.
5. Лучко М. Р., Остап'юк М. Я. Основи побудови АРМ бухгалтера: навч. посіб. Київ: ІСДО, 2008. 60 с.
6. Мазаракі А., Гуляева Н. Методичні рекомендації з формування складу витрат на збут. *Вісник КНТЕУ*. 2008. № 6. С. 15–23.
7. Мних С. В., Барабаш Н. С., Бутко А. Д. та ін.; Економічний аналіз: практикум/за ред. С. В. Мниха. Київ: Центр навч. літ., 2005. 432 с.
8. Мних С. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник. Київ: КНТЕУ, 2003. 412 с.
9. Стрішенець О. М., Ліщук В. І., Єлісеєва Л. В. Економічна теорія: [навч. посіб.] (гриф МОН, лист від 29.01.2013). Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2014. 206 с.
10. Федоренко В. Г., Віденко О. М., Руженський М. М., Уткін О. Ф. Політична економія: підручник. Київ: Алеута, 2008. 487 с.

References

1. Bazilevich, V. D. (2008). *Ekonomichna teoriya : Politekonomiya [Economic theory : Polytechnology]*. K. : Knowledge-Press [in Ukrainian].
2. Golovko, T. V. (2008). *Metodyka analizu finansovoyi zvitnosti pidpryyemstva [Methodology of analysis of financial reporting of the enterprise]*. – K. : Compass [in Ukrainian].
3. Kamlik, M. I. (2005). *Bukhhalters'kyu oblik ta zvitnist v Ukraini : zbirnyk normatyvno-pravovykh aktiv [Accounting and Reporting in Ukraine : a Collection of Regulatory Acts] Processing. and add.* – K. : Attack [in Ukrainian].
4. Kuzhniy, M. V. (2010). *Orhanizatsiya obliku [Registration organization]*. K. : CNL [in Ukrainian].
5. Luchko, M. R., & Ostapyuk, M. Ya. (2008). *Osnovy pobudovy ARM bukhhaltera [Fundamentals of building an ARM accountant]*. K. : ISDO [in Ukrainian].
6. Mazaraki, A. & Gulyayeva, N. (2008). *Metodychni rekomendatsiyi z formuvannya skladu vytrat na zbut [Methodical recommendations on formation of expenses for sales]* *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNTEU*, 6, 15–23 [in Ukrainian].
7. Mni, Ye. V., & Barabash, N. S., & Butko, A. D. (2005). *Ekonomichnyy analiz : praktykum [Economic Analysis: Workshop]*. K. : Center for Educational Literature [in Ukrainian].
8. Mni, Ye. V. (2003). *Ekonomichnyy analiz diyal'nosti pidpryyemstva [Economic analysis of enterprise activity]*. K. : KNTEU [in Ukrainian].
9. Strishenez, O. M., & Lischuk, V. I., & Yeliseyeva, L. V. (2014). *Ekonomichna teoriya [Economic theory]*. Lutsk: SNU named after Lesia Ukrainka [in Ukrainian].
10. Fedorenko, V. G., & Videnko, O. M., & Rugensky, M. M. (2008). *Politychna ekonomiya [Political economy]*. K. : [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.09.2018 р.